

Rk-nytt, mars 2004

Vårmötet hölls vid Segerstads fyr 19-21 mars. Närvarande var samtliga ledamöter: Jonas Bonnedahl, Christian Cederroth, Magnus Hellström, Nils Kjellén, Urban Olsson och Uno Unger. Under mötet behandlades drygt 200 nya rapporter, varav ungefär tre fjärdedelar godkändes för publicering. Flertalet av dessa gällde fynd från 2003 men en del rapporter från tidigare år droppar in efterhand. Dessutom avslutade vi en del äldre ärenden som varit bordlagda.

Godkända sällsyntheter

Om inget annat anges är observationerna gjorda år **2003**. Bland godkända arter kan nämnas **ringand** (Hjälstaviken, Upl maj och Kråkelund, Sm januari 2004), **mindre bergand** (Vadstena, Ög maj), **vitögd dykand** (Krankesjön, Sk maj 1989 och Våndburg, Gtl september), **sjöorre**, **americana** (Getterön april), **purpurhäger** (Oset, Nrk maj), **stäppörn** (2K Bl och Sk september-oktober samt yngre Falsterbo oktober), **kejsarörn** (Öland oktober), **sibirisk tundrapipare** (Hampetorp, Nrk augusti), **amerikansk tundrapipare** (Galterö, Vg juli och Ottenby, Öl juli-september), **ökenpipare** (2 ex Öland juni-juli), **sotvingad mås** (Gullmarn, Boh maj 1985), **sandtärna** (Spillepeng, Sk juni och Fardume träsk, Gtl juni), **spetsbergsgrißla** (Segelskären, Boh december och Busör, Hl november), **skatgök** (Hemsö, Ång juli 2001), **alpseglare** (Torslandaviken, Vg april och Visby, Gtl maj), **sibirisk piplärka** (Svenska Högarna och Björn, Upl oktober), **isabellastenskvätta** (Kråkenabben, Bl oktober, Rönne, Sk november och Ottenby, Öl oktober), **ökenstenskvätta** (Lisereds skär, Hl november), **nunnestenskvätta** (Hargshamn, Upl november, tre fåglar från Halland i oktober-november och Visby, Gtl oktober), **sydnäktergal** (Önnered, Vg maj-juli), **träskångare** (Svenska Högarna, Upl september), **fältsångare** (Falsterbo, Sk september och Mellanfjärden, Srm september), **stäppsångare** (Segerstad, Öl september och Haparanda Sandsär, Nb september), **videsångare** (Faludden, Gtl oktober), **trädgårdsträdskrypare** (Falsterbo, Sk oktober), **rödhuvad törnskata** (Bjuröklubb, Vb maj). Dessutom ovanligt många fynd av stäpphökar och bergstaigasångare.

Till glädje för många kan meddelas att **orientvadarsvalan** från Ängsnäset, Sk juli-oktober 2001 nu godkänts som ny art för landet. Detta sedan Urban Olsson kunnat jämföra DNA från en säker orientvadarsvala med provet från den svenska fågeln. En utförligare redogörelse för denna studie kommer att publiceras i Vår Fågelvärld. Uppgifter om att orientvadarsvalor importerats till Europa gör att även spontaniteten kan ifrågasättas. Vi anser det emellertid mest troligt att fågeln nått oss på naturlig väg. Nyligen har man funnit mycket stora koncentrationer av övervintrare i norra Australien vilket gör att den beräknade världspopulationen måste skrivas upp avsevärt.

Ett tillfredsställande bildmaterial gör att även "gråsångaren" som fångades på Utklippan 2 juni 1991 kan säkerställas som stäppsångare.

Hemsida och rasdiskussioner

Den lista med förekomst av samtliga arter och raser vilka rapporterats från Sverige som finns på hemsidan kommer att uppdateras av Uno Unger. Av denna framgår också vilka former vi vill ha rapport på. Om du hittar fel eller utelämnade former så hör av dig till Uno eller undertecknad. Tanken är att antalet fynd ska uppdateras årligen. För en del raser är fyndbilden i vårt land något oklar och informationen i senaste upplagan av Sveriges fåglar känns ibland något föråldrad. Ett problem är att raser av sin natur förekommer i övergångsformer, och Rk har t. ex. hittills valt att inte granska fynd av ormvråkar uppvisande *vulpinus* karaktärer eller pilgrimsfalkar av *calidus*-typ eftersom karaktärerna mer eller mindre totalt överlappar med nominatrasens. Liknande förhållanden råder för fiskmåsar av *heinei*-typ och kajor av formen *soemmerringii*.

Efterhand som kunskapen ökar kommer vi sannolikt att kunna granska en del nya former. Rk kommer dock generellt att skynda långsamt och låta nya teorier prövas ordentligt i praktiken innan de appliceras på vårt fyndmaterial. Ett allt viktigare hjälpmedel i denna fråga är sonogram från lätesyttringar. Det kan många gånger vara möjligt att säkerställa en form genom att jämföra sonogram av sång eller locklåten med referensmaterial. Det är därför i vissa fall viktigt att försöka dokumentera misstänkta fåglar genom inspelning av låten. Ett exempel är de olika formerna av rödstrupig sångare där locklåten enligt vissa auktorer uppges utgöra en viktig särskiljande karaktär, medan Rk än så länge valt en mer restriktiv hållning. Inga svenska fynd har ännu publicerats som rasbestämda och dokumentationen av fynden är vanligen inte så ingående att en rasbestämning låter sig göras. En planerad revidering av äldre fynd kommer förmodligen inte att ge så mycket nytt.

Vi har även tagit fram en lista med svenska förstafynd av olika arter i kronologisk ordning som

kommer att läggas ut på hemsidan. Denna utgår från en sammanställning som publicerades av Tommy Tyrberg i Vår Fågelvärld 1993. Den som har ändringsförslag kan vända sig till undertecknad.

Rapportlistan

Art/raslistan på hemsidan anger vad vi vill ha rapport på från och med 2003. Efter diskussion har vi beslutat att återuppta granskningen av samtliga rödhuvade törnskator. Arten är knappt årligt förekommande och för att hålla reda på uppträdandet av de olika raserna är det bättre att begära in alla rapporter.

AERC rekommenderar att alla fynd av "rymlingar" granskas av Rk. En fågel blir inte nödvändigtvis mer lättbestämd bara för att det är en rymling och vi tycker därför att det är bättre att vi handhar detta än att överlåta det till ett antal olika rrk. Vi hoppas dock på hjälp med att ta in rapporter från de regionala rapportkommittéerna. Allmänt gäller att arter med färre än 20 fynd enligt ovanstående lista granskas och publiceras av Rk. Den främsta anledningen är att hålla koll på fyndbilden i Europa för att bl. a. fastställa när frilevande populationer blir naturaliserade. Dessutom kan en god kunskap om rymlingars fyndbild användas vid analys av spontanitet. Förhoppningsvis kommer man i framtiden att kunna hitta skillnader i fyndbild mellan fåglar som kommit hit på naturlig väg och de som inte gjort det.

Övrigt

Efter att de getts artstatus har rapporterna av kaspisk trut och medelhavstrut ökat utanför Sk, Bl, Öi och Gtl. Flera av de rapporter vi fått visar emellertid att rapportören inte riktigt satt sig in i problematiken och enstaka bilder bevisar att förväxling med andra trutarter ägt rum. Vi vill understryka att detta inte är lätt och manar till försiktighet framförallt efter det att de adulta ruggat till sommardräkt och 2K-fåglar blekts/ruggat under våren. Rk kommer framöver att ha högt ställda krav främst för medelhavstrut som allmänt är mer svårbestämd. Bra fotografier underlättar bedömningen i högsta grad och kommer närmast att vara ett krav för godkännande.

Att skilja bergstaigasångare från taigasångare på dräkten hos slitna vårfåglar är mycket svårt. En fångad fågel från Nidingen 8 maj fick lämnas obestämd trots bra bilder och konsultation av expertis utanför kommittén. Återigen diskuterades lätesvariationen hos de båda formerna ingående, vilket ledde till att Urban Olsson erbjöd sig att skriva ett inlägg för Vår Fågelvärld som redogör för hur Rk resonerar i fall när hybridisering kan misstänkas. Han kommer också att diskutera problematiken kring tallsparsfynd.

Efterhand har vi lärt oss att det inte alltid är så lätt att skilja hanar av de olika formerna av svarthakad buskskvätta under våren. Även västliga raser kan uppvisa orange enbart på bröstet, relativt mycket vitt på halssidorna och i stort sett ostreckad ljus övergump. För närvarande anser vi att de säkraste karaktärerna för rasgruppen maurus/stejnegeri är att det ostreckade övergumpsfältet även omfattar de längsta övre stjärttäckarna och att de undre vingtäckarna är svarta (vilket kan vara svårbedömt i fält). Vi kommer framöver att ha något hårdare krav för att godkänna hanar av maurus/stejnegeri och kommer också att revidera äldre fynd. Till exempel visar fotot på sidan 259 i Sällsynta Fåglar i Sverige en fågel där västligt ursprung inte på något sätt kan uteslutas.

Det förekommer undantagsvis att ornitologer önskar att vi inte ska ta med deras rapporter i listan över fynd som ej godkänts för publicering om den blivit underkänd. Detta håller vi emellertid benhårt på och understryker att ett inkluderande inte betyder att fågeln är felbestämd utan bara att vi anser att dokumentationen inte räcker för publicering. Dessutom kan ju kanske någon annan som sett fågeln bidra med ny information, vilket leder till att fågeln senare kan godkännas.

Utvecklingen av kameratekniken gör att allt fler bilder allt snabbare läggs ut på olika hemsidor på nätet. Detta är naturligtvis mycket positivt och leder ofta till en konstruktiv diskussion om art- och rastillhörighet medan fågeln fortfarande finns kvar och detaljer kan kollas upp. En nackdel är att allt fler underlåter att rapportera fågeln då den ju finns på nätet. Magnus Hellström har lagt ner arbete på att samla in aktuella bilder från nätet för att vi ska kunna bedöma foton av rapporterade fåglar. Det visade sig då att ett antal väldokumenterade fynd inte rapporterats till oss. Vi har därför beslutat att publicera sådana fynd utan rapportörsnamn och i stället uppge "(genom Rk/Rrk)" som källa. En förutsättning för detta är dock att fyndet finns vederbörligt rapporterat på Svalan. En nackdel med ovanstående behandling är att fynddatum normalt blir mer svårutrett, och vi ser gärna att rrk hjälper oss med sådant för att fynddata ska bli mer korrekta. Vidare skulle vi spara mycket tid om alla rrk verkligen kontrollerade att fynddatum på rapporten är korrekt och inkluderar uppgifter på hur länge fågeln var kvar.

Nästa möte

Nästa möte kommer sannolikt att hållas i slutet av november. Rapportera gärna kontinuerligt!

Källa: [Nils Kjellén](#)